

Handläggare:
Bodil Hammarberg, tel 508 265 24
bodil.hammarberg@gfk.stockholm.se
Anne Edström, tel 508 263 45
anne.edstrom@gfk.stockholm.se
Region Innerstad
Park- och gatubyrån

2003-04-04

Dnr: 03-683-1168

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

Förnyelse av lindalléerna i Kungsträdgården. Reviderat genomförandebeslut

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden fattar reviderat genomförandebeslut i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
- 2 Gatu- och fastighetsnämnden godkänner investeringsutgifter om ca 25,0 mnkr enligt detta utlåtande.

Olle Zetterberg

Göran Gahm

Mats Fager

SAMMANFATTNING

Kungsträdgårdens lindalléer behöver förnyas. Efter den mycket kraftiga beskärningen 1961, har träden fått omfattande rötskador och grenfästena är instabila. Kontoret föreslår att förnyelsen sker i tre etapper. Första etappen startar 15/9 2003 och avslutas 15/4 2004 (vissa arbeten avslutas i juni). Andra etappen startar hösten 2004 och avslutas våren 2005. Tredje etappen startar hösten 2005 och avslutas våren 2006. Totalt 285 träd planteras. Första etappen samordnas med byggnationen av två paviljonger. Trädbytet är kostnadsberäknat till ca 25 mnkr.

W:\gfk.yourvoice.se\work\2003-04-22\Tjut\19.doc

Bilaga 1: Förslag till återplantering.

Bilaga 2: Etappindelning

Bilaga 3: Planer (5 st) från programutredning; Trädalléer från 1860-talet,
Transporter, Konflikter med aktiviteter, Konflikt med transporter,
Beskärningsplan

Programutredning för trädbytet finns på utlagt på internet från vecka 16, i färg, under www.stockholm.se/gfk.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Politiska beslut

1997-09-16 beslutade GFN att godkänna kontorets förslag till förnyelse av alléerna i Kungsträdgården. GFN beslutade också att godkänna kontorets förslag att träd av lindsorten 'Rancho' skulle köpas in för kontraktsodling på Riddersvik. Total kostnad för projektet var budgeterad till ca 17 mnkr.

Analys

Genomförda undersökningar av träden

Under 1995-1996 genomfördes undersökningar av träden, delvis med hjälp av några av landets mest namnkunniga trädexperter. Det konstaterades att träden som är planterade i slutet på 1860-talet, på grund av en hård beskärning 1961, hade fått omfattande röt- och svampskador som gått djupt ner i stammarna. Grenfästena på de idag utvuxna grova grenarna i kronorna är instabila.

Bild 1. Kungsträdgårdens alléer efter hamling 1961

Dessutom är trädens rötter skadade av omfattande grävning för ledningsdragning, tunga transporter, uppställning av containrar och fordon intill stammarna etc.

Sommaren 2001 genomförde kontoret en underökning av alla lindarna i Kungsträdgården. På de flesta träd kunde konstateras stamskador och/eller grenskador. Många hade påkörningsskador och skador efter elkablar och belysning som hängt i grenarna. Några träd hade utsatts för oljespill. Den genomgående bedömningen är att trädens kondition är mindre god och för ett 10-tal träd dålig. Metoden att bedöma trädens vitalitet är väl etablerad och används av flera svenska kommuner. Man bedömer träden enligt en femgradig skala som utgår från trädens tillväxt.

Bedömningen mindre god innebär att träden har 40-70% av tillväxten jämfört med ett träd under optimala betingelser. Vitalitet dålig innebär 20-40% tillväxt jämfört med ett friskt träd. Alla träd har nedsatt kondition pga rötskador.

I mars 2003 genomfördes en undersökning av 10 slumpvis utvalda träd med en densitetsmätare, så kallad Picus, som ger en bild av stammen i genomskärning. Bilden visar en procentuell fördelning av mängden frisk respektive död ved. Den nya undersökningen bekräftar tidigare gjorda okulära undersökningar.

Bild 2. Grenborttagning som lett till rötskada

Bild 3. Stamskador från påkörning

Andra problem

Många människor upplever att lindalléerna är mörka och därför känns otrygga under årets ljusfattiga delar. Man undviker helt enkelt att gå i alléerna när det är mörkt.

Träden måste ses över regelbundet och beskäras för att hålla efter de många torra och svaga grenar som är resultatet av trädens nedsatta kondition.

Eftersom lindarna står i en stressande stadsmiljö släpper de ifrån sig stora mängder av en klibbig, sötaktig vätska på sommaren, så kallad honungsdagg. Detta är särskilt märkbart under heta somrar som den 2002.

Heta sommardagar ger träden naturligtvis svalka och välbehövlig skugga. Träden är oerhört betydelsefulla för att temperera luften och tillsätta fukt till den torra stadsluften. Bladen tar också hand om stoftpartiklar från utsläpp. Lindsorten 'Rancho', som är tänkt att ersätta de gamla parklindarna, avger betydligt mindre honungsdagg. Sorten är mer långsamväxande och saknar benägenhet att hänga med de nedre grenarna, vilket minskar beskärningsbehovet.

Framgångsrik plantering på Karl XII:s Torg

Träden som planterades i första etappen 1996, två rader närmast Operan och tre rader intill Kungsträdgårdsgatan, har haft en god tillväxt. Alléplanteringarna är ett bra åskådningsexempel för allmänheten och träden är av samma sort som är planerad för resten av Kungsträdgården.

Programutredning

Kontoret har låtit ta fram en programutredning för bytet av lindarna i Kungsträdgården. I programmet görs en historisk analys av alléerna och trädens placering i ett historiskt perspektiv. En problemanalys har genomfört för transporter, aktiviteter/arrangemang respektive ledningar, se bilaga 3.

För att kunna genomföra projektet framgångsrikt har det varit nödvändigt att undersöka förutsättningarna för att de unga träden skall kunna klara sig utan skador. Utgångspunkt har varit att dagens nyttjande av parken, som är ett viktigt parktorg för vardag och fest, med en mängd olika aktiviteter som skall fortsätta att finnas i parken, om än med vissa förändringar som är nödvändiga för att träden skall må bra. Programutredningen visar på en rad konflikter som uppstår mellan transporter, arrangemang och de nyplanterade träden.

Nyttjandet kommer att regleras i överenskommelse mellan staden och Kungsträdgårdens Park och Evenemang AB som kompletterar existerande avtal mellan staden och evenemangsbolaget.

Den springande punkten är att dagens lindar har en krona som börjar på 4-5m höjd. Transporter klarar att köra under trädkronorna och höga arrangemang får plats. De nyplanterade träden har en stamhöjd på 2,5 m.

Utredningen mynnar i ett förslag till återplantering, se bilaga 1. Ett antal befintliga luckor kommer att planteras igen. Luckor som är nödvändiga för transporter och räddningsfordon behålls eller tillskapas. Totala antalet träd som skall planteras i tre etapper är 285 st.

Programmet belyser också var man skulle kunna förlägga en lekplats i Kungsträdgården. Tre alternativa placeringar diskuteras.

Samråd

Programutredningen har tagits fram i samarbete med Kungsträdgården Park & Evenemang AB och Norrmalms stadsdelsförvaltning.

Programmet har presenterats i stadsmiljögruppen där stadsmuseet och skönhetsrådet ingår.

Konsekvenser

Tidplan

Arbetet är planerat att utföras i tre etapper, se bilaga 2.

Etapp 1 omfattar 118 träd i östra allén.

Etapp 2 omfattar 92 träd i östra och västra allén.

Etapp 3 omfattar 75 träd i västra allén och allén mot Hamngatan.

Etapperna är planerade att utföras tre år i följd, med start hösten 2003.

Sista etappen avslutas våren 2006.

Varje etapp pågår från 15 september och avslutas 15 april (vissa arbeten får fortgå till 1 juni) påföljande år.

Under sommarsäsongen sker inga arbeten.

Arbetet kommer att bedrivas på följande vis: under hösten fälls befintliga träd och markarbeten utförs med bl a nya växtbäddar. Under våren planteras träden och markkompletteringar utförs.

Motivet för detta snabba genomförande av hela projektet är att allmänheten inte skall uppleva att parken är en byggarbetsplats under en lång rad av år utan ”pinan” skall göras så kort som möjligt. En annan viktig fördel är att skillnader i trädens tillväxt inte kommer att märkas lika mycket som när det är längre uppehåll mellan etapperna och alléerna blir ojämna.

	Etapp 1	Etapp 2	Etapp 3	Totalt
Planterade träd	118 st	92st	75 st	285 st
Träd som fälls	103 st	93 st	72 st	268 st

Samordning med paviljongprojektet

En samverkan mellan bytet av lindar i östra allén, etapp 1, och byggnationen av två paviljonger bör ses som en fördel då det skapar förutsättningar för en bättre totalekonomi samtidigt som störningarna i Kungsträdgårdens verksamheter blir tidsmässigt kortare. En samordning mellan byggnation och plantering leder också till att det blir färre skador på de nyplanterade träden.

Ekonomi

Kostnaden för utbytet av Kungsträdgårdens lindalléer beräknas till ca 25 mnkr.

Investeringsramen för projektet utökas således jämfört med genomförandebeslutet 1997-09-16 med 8 mnkr.

Skillnaden i kostnad från genomförandebeslutet 1997 beror på att skelettjordar, trädgaller och utflyttning av kantsten på Kungsträdgårdsgatan inte fanns medtagna, kostnadsökningar jämfört med tidigare kalkyl samt åtgärder som inte var fastslagna tidigare t.ex. bevattningsanläggningen. En högre prisnivå sedan 1997 påverkar också.

Investeringsutgifterna för genomförandet beräknas till ca 25 mnkr varav ca 2,7 mnkr för program, projektering och ca 22,3 mnkr för byggledning och inköp av träd och plantering. Utfallet över åren i löpande prisnivå framgår av följande tabell.

Mnkr	Ack t.o.m. 2002	2003	2004	2005	2006	Senare	Totalt
Utgifter (-)	-1,1	-4,6	-9,0	-6,6	-3,7		-25,0

Projektet finansieras via Gatu- och fastighetskontorets investeringsbudget och medel finns upptagna i nämndens verksamhetsprogram 2003 och förslag till budget 2004 med inriktning 2005-2006. De redovisade utgifterna i förslag till budget 2004 med inriktning för 2005-2006 uppgår till ca 20,6 mnkr jämfört med nu redovisade ca 25 mnkr.

Avvikelsen beror på bättre kalkylunderlag. Kontoret bedömer att det ökade medelbehovet kan inrymmas i budgeterade planeringsnivåer.

-driftskostnader

Förslaget medför inga ökade driftskostnader, eftersom man idag har en relativt hög kostnad för beskärning av de dåliga lindarna som motsvarar kostnaden för uppbyggnadsbeskärning av de nya träden.

-risker

Oförutsedda problem med ledningar i samband med grävning för trädens markbäddar kan resultera i tillkommande kostnader som är svåra att bedöma. Upptäckt av fornminnen under arbetets gång kan stanna upp projektet och påverka totalkostnaden. Om olika aktörer i Kungsträdgården inte visar nödvändig hänsyn vid transporter, uppställning av föremål i samband med aktiviteter och arrangemang, kabeldragningar etc riskerar träden att skadas eller dö.

-träd

Träden till projektet anskaffas genom Riddersviks plantskola. Träden kommer att ha ett utseende likvärdigt träden som planterades på Karl XII:s Torg. Stamhöjd ca 2,5 m och total höjd ca 5m vid planteringstillfället. Målsättningen är att för flertalet av träden, skall kronans underkant ligga på 3m, ett mått som är relaterat till den mänskliga skalan. Genom uppbyggnadsbeskärning tar det ca 3-4 år att nå dit. För en del av träden, längs Kungsträdgårdsgatan, Hamngatan och längs den viktiga transportvägen i västra allén, kommer kronans underkant att stanna på 4m, se bilaga 3. Det tar ca 9 år innan man når detta mål i uppstamningsprocessen.

Genomförande

Första etappen av trädbytet kommer att samordnas med byggnationen av de två nya paviljongerna mot Kungsträdgårdsgatan. Kantstenen kommer att flyttas ut ca 0,9 m från parksidan, längs med Kungsträdgårdsgatan fram till 20 m norr om Arsenalsgatan. Denna åtgärd utförs för att träden i den yttre raden mot gatan skall beredas mer plats.

Korsningen Hamngatan/Kungsträdgårdsgatan kommer att formas om för att ge stomlinjebuss 2 plats att svänga in på Kungsträdgårdsgatan. I samband med dessa arbeten kommer två träd att tas bort och inte återplanteras vid korsningen.

Träden kommer att återplanteras i ungefär samma lägen som de befintliga träden, med mindre justeringar. Träden kommer att planteras i diken med skelettjord och förses med droppbevattning. Samma beläggning som finns i dag, smågatsten och betongplattor, kommer att återskapas. Komplettering kommer att ske med gjutjärnsgaller runt stammarna. En kompletterande möblering med pollare, bänkar, stamskydd, trafikhinder etc kommer att föreslås i ett särskilt möbleringsprogram. En lämplig möblering är viktig för att skydda träden mot olovlig körning och uppställning av fordon mm.

Belysning och elförsörjning

De befintliga armaturerna har förnyats på senare år och fungerar bra. Belysningsstolpar kommer att flyttas så att de får en placering mellan de nya träden.

I samband med schakt för träden läggs elledningar med uttag, vilka kan betjäna de olika arrangemangen, som evenemangsbolaget har i parken. Detta görs för att inga kablar skall hängas i de nya träden.

Information

Informationen kring projektet kommer att vara omfattande. Kontoret kommer att gå ut med pressinformation. En informationsfolder kommer att tas fram för att delas ut till medborgare och intressenter. Artiklar kommer att författas i fackpress. I Kungsträdgården kommer flera informationstavlor att sättas upp. Modell av parken kommer att förfärdigas under våren för att ställas ut i fd Doktor Glas. Informationen kommer att presenteras i samarbete med Kungsträdgården Park & Evenemang AB. Informationsarbete kommer att pågå från slutet av april till oktober.

Miljö

Förnyelsen av lindalléerna medför att Kungsträdgården kommer att medföra att parken blir ljusare, öppnare och tryggare. Förekomsten av honungsdagg på marken, byggnader och möbler kommer att minska.

Fler antal träd planteras än som fälls, 17 stycken, vilket innebär att på sikt ökar grönvolymen i parken.

Måluppfyllelse

Projektet innebär en viktig och positiv förnyelse av kanske Kungsträdgårdens viktigaste element, alléerna. Parkens innehåll och utseende förändras över tiden, men den gröna ramen finns kvar som karaktärsskapare och kännetecken för Stockholms hjärta.

Näringsliv

Ett nytt avtal upprättades 2002 mellan staden och Stockholms Handelskammaren om nyttjanderätten av Kungsträdgården för arrangemang.

S

Kungsträdgården Park och Evenemang AB, fd Stockholmspropaganda, har bedrivit sin programverksamhet i parken sedan 1953.

Ovan nämnda avtal kommer att kompletteras med en överenskommelse som reglerar hur transporter, uppställning av fordon och nyttjandet av ytor för olika arrangemang får se ut efter trädbytet. Avtalet skall vara klart till gatu- och fastighetsnämndens sammanträde 2003-04-22.

Trädbytet kommer att innebära inskränkningar i verksamheten. En viss kompensation av arangemangsytor kommer att ske i närområdet. Detta kommer också att beskrivas i avtalet.

Tillgänglighet

Tillgänglighetsåtgärder kommer att vidtas vid de övergångsställen som leder in till parken. Kungsträdgården är som helhet en tillgänglig park. Några ytterligare åtgärder är inte aktuella.

Kontorets förslag/synpunkter

Kontoret föreslår att Kungsträdgårdens lindalléer förnyas enligt ovan beskrivna förslag.

SLUT